РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
АГЕНЦИЈА ЗА АУДИО И АУДИОВИЗУЕЛНИ МЕДИУМСКИ УСЛУГИ

До: [illegible]

Бр. 03-14

Скопје 17.09.2018г.

Предмет: Одговор на Претставка

Почитувана,

Во врска со Вашата Претставка (наш бр. 03-14 од 14.09.2018 година), Ве известуваме дека Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги (по претходна претставка) веќе има извршено вонреден надзор на неколку изданија на програмскиот блок „Мода" со Сергеј Варошлија емитувани во програмскиот појас „Студио 1" на трговското радиодифузно друштво 1 ТВ ДООЕЛ од Скопје.

Притоа, констатирано е прекршување на програмското начело за вршење на дејноста од член 61 став 1 алинеја 1 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги: негување и развој на хуманите и моралните вредности на човекот и заштита на приватноста и достоинството на личноста.

Извештајот од надзорот е достапен на веб-страницата на Агенцијата (Ви го доставуваме во прилог), а радиодифузерот е известен дека треба веднаш да ја усогласи својата работа со Законот.

Вашето прашање се однесува на заштитата на оштетените граѓани од неовластено користење на личните податоци што е во надлежност на Дирекцијата за заштита на личните податоци, поради што Агенцијата ќе ги достави претставките и својот извештај до оваа институција.

Што се однесува до евентуални навреди, оштетените граѓани имаат право да побараат објавување одговор и исправка според Законот за медиуми или да покренат граѓанска постапка пред надлежниот суд според Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета.

Со почит,

Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги

Директор

....

д-р Зоран ТРАЈЧЕВСКИ

Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги

Папата Панко Брашнаров
ул. Македонија бр.38
10оо Скопје
Република Македонија

Тел. + 389 2 3103 40о

www.avmu.mk
contact@avmu.mk

МКД СЕРТИФИКАТ
МКС EN ISO 9001:2009

АГЕНЦИЈА ЗА АУДИО И АУДИОВИЗУЕЛНИ МЕДИУМСКИ УСЛУГИ

Република Македонија
Агенција за аудио и аудиовизуелни
медиумски услуги - СКОПЈЕ

Примено: 12.09.2018			
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
10	4075	1	

До: д-р Зоран Трајчевски, директор
на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги

Врз основа на член 28 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги („Службен весник на Република Македонија" бр. 184/13, 13/14, 44/14, 101/14, 132/14, 142/16 и 132/17), се доставува

ПИСМЕН ИЗВЕШТАЈ
ЗА ИЗВРШЕН ПРОГРАМСКИ НАДЗОР

1. Вид надзор: вонреден надзор, реализиран по поднесена Претставка бр. 03-12 од 24.08.2018 година

2. Субјект на надзорот: телевизискиот програмски сервис на Трговско радиодифузно друштво 1 ТВ ДООЕЛ Скопје

3. Период опфатен со надзорот: изданијата на програмскиот блок „Мода" со Сергеј Варошлија од 30 мај, 20 јули и од 01 август 2018 година

4. Датум на извршување на надзорот: 11 септември 2018 година

5. Предмет на надзорот:

   - Член 61 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги (начела за вршење на дејноста);

6. Претходно изречена мерка: нема

7. Констатации од надзорот:

Во програмскиот блок „Мода" со Сергеј Варошлија кој претставува дел од програмскиот појас „Студио 1" емитуван на програмскиот сервис на Трговското радиодифузно друштво 1 ТВ ДООЕЛ Скопје, на 30 мај, 20 јули и 01 август 2018 година, **констатирано е прекршување на програмските начела за вршење на дејноста, односно на член 61 став 1 алинеја 1 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги**: негување и развој на хуманите и моралните вредности на човекот и заштита на приватноста и достоинството на личноста.

Во Претставката поднесена до Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги се приговара за повеќе елементи на програмскиот блок „Мода" со Сергеј Варошлија, кои може да се групираат во неколку прашања:

- *Користење материјали (фотографии) преземени од социјалните мрежи без согласност на сопствениците меѓу кои и на малолетници;*
- *Објавување лични податоци, односно прекршување на правилата за користење лични податоци ;*

- *Употреба на негативна критика и јавно понижување или кажано со терминот кој што го користи подносителката на Претставката: „кибер-булинг“;*
- *Како оштетените граѓани да се заштитат, особено од говорот кој подносителката го квалификува како „говор на омраза“.*

Со вонредниот надзор беше констатирано дека програмскиот блок „Мода“ со Сергеј Варошлија претставува засебен дел од програмскиот појас од актуелно-информативната програма „Студио 1“ на 1 ТВ, а е уреден и воден од Сергеј Варошлија. Емисијата „Студио 1“ се емитува секој работен ден помеѓу 17 и 19 часот. Програмскиот блок „Мода“ е означен со телоп, има најава- „Студио 1 Мода“, и е со различно времетраење (од 5 до 15 минути, но некои изданија траат и речиси половина час), а се емитува по 18 часоти 30 минути секој работен ден.

Во програмскиот блок „Мода“ со Сергеј Варошлија, најчесто настапува само Сергеј Варошлија и тој е реализиран во живо од студиото на 1ТВ. Ретко има претходно снимени и монтирани прилози (како во емисиите реализирани во Охрид, каде во придружба на Лила Филиповска дели влезници за концерти на случајни минувачи со кои кратко разговараат). Редовно, во секое издание на програмскиот блок „Мода“, Варошлија користи реквизити, како чекан и пинг– понг палка, на која е напишано „да“ и „не“, како и женски чевел со висока штикла, преку кој симулира телефонски јавувања со Мадона, Лана Дел Реј, Мерилин Монро, Анџелина Џоли и Глен Клоуз. Телефонските јавувања се симулираат преку користење делови од видео слотови и концерти на Мадона, слотот за песната „Родена за да умре“ на Лана Дел Реј, Анџелина Џоли - преку делови од филмот „Господарка на злото“ (Maleficent), Мерилин Монро - со делови од „Дијамантите се најдобри пријатели на девојката“ (Diamonds Are a Girl's Best Friend) и Глен Клоуз во улогата на Круела де Вил од „Сто и еден далматинец“ (101 Dalmatians).

Во врска со прашањето за неовластеното и недозволено користење фотографии прибавени од Интернет, односно од социјалните мрежи, карактеристичен пример има во изданието на „Студио 1 Мода“ од 01.08.2018 година во следниот случај:

Сергеј Варошлија покажува фотографии од извесна госпоѓа и коментира: *„ Оф... убаво се сеќавате на Зорка. Е, сега, шо е со Зорка работава? Зошто ви ја пуштам пак?... Госпоѓа Зорка, таква каква што е, ја прокоментирав во неколку изданија... Зорка ми прати мене порака (прикажани на екранот се неколку фотографии на госпоѓата и принт-скрин од приватна порака доставена преку Месинџер) И во пораката... Зорка вика: Сергеј, зна шта како можеш таго да пишеш за мене, ти опште не мо знаеш мене и моје слике не можеш да користиш без моје дозволе. Молим те, то да избришеш, ако не избришиш, ќе те тужим, ја сам дама и не знаш ским имаш посо, пријатно и велики поздрав! Оф! Госпоѓо Зорка, ако сте дама, како што се декларирате, веројатно имате и некаков свој стил, прво описменете се и напишете една убава и културна порака, којашто има запирка, има интерпункциски знаци, врзани зборови, во која би можел да Ве разберам. Вака апсолутно не Ве разбрав ништо. Така да поздрав!“*

Во овој случај, и покрај нестандардно напишаната порака, јасно е дека водителот на „Студио 1 Мода“ го игнорира барањето да не објавува лични фотографии и истите да не ги коментира. Наспроти тоа, тој се одлучува да ја објави и приватната комуникација.

Покрај тоа, на една од фотографиите, личноста за која станува збор е фотографирана со автомобил, на кој јасно се гледаат регистарските таблички.

Според информациите од Дирекцијата за заштита на личните податоци, податоците кои се однесуваат на возилата (регистарски број), се сметаат за лични податоци на физичко лице. Дирекцијата укажува дека е потребна внимателност при објавувањето содржини во кои има регистарски таблички, односно дека тие треба да бидат замаглени и да се оневозможи нивната видливост. Дирекцијата напоменува дека медиумите треба да направат проценка кои информации е правично да бидат објавени за соодветно да се извести за одредена содржина, а притоа да се спречи непотребно објавување на лични податоци на граѓаните и потенцијалните злоупотреби кои можат да настанат од таквото објавување.

Иако во Претставката, говорот кој го користи Сергеј Варошлија се квалификува како „говор на омраза", во прегледаните изданија на „Студио 1 Мода" не се пронајдени елементи на говор на омраза. Во нив има присуство на непристојни коментари, недолични описи, јавно изложување на подбив, погрдна лексика и говор кој може да биде сметан за навредлив, а кој се однесува на физичкиот изглед, заземените пози за фотографирање, облеката и шминката на јавни, но и на анонимни личности. За некои од личностите не може со сигурност да се определи возрасната категорија, но има индиции дека може да стане збор за малолетници.

Во изданието од 20.07.2018 година прикажана е фотографија од Инстаграм на девојка во лежалка на плажа која водителот ја коментира со зборовите:

„Еве како оваа девојка го замислува нејзиниот блог и што она блогира. Мхм! Па, добро! Харинга! Сабјарка! Ајкула! Кит! Блогов е за тоа. Малку под сенка, малку на сонце, на ногиве како да имамесо, бисербојахулахопки"...

Се менуваат прикажаните фотографии на девојката и водителот продолжува:

„Она е блогерка за задник. Да така е! Да рекламира купаки, да ја разберам, али она има блог за задник. Дефинитивно тоа го гледаме. И да, она промовира на нејзиниот блог задник, џинс и туфта овакво... наргиле и припита е. И многу им е модерно да туфтаат, да се припити и да блогираат, рекламираат задник".

За изданието од 30.05 2018 година, авторот и водител на програмскиот блок „Мода", Сергеј Варошлија во најавата вели дека е целосно посветено на девојки во матурски комбинации, облечени за матурската вечер. По најавата, во стандардниот облик водителот прикажува и коментира фотографии на девојки, најверојатно прибавени од социјалните мрежи. Најавата, всушност претставува доволна индикација дека може да стане збор за користење лични податоци на малолетнички, без да се покрие или камуфлира нивниот лик или идентитет. Портретирањето на малолетниците и нивната заштита е прашање кое е посебно обработено во домашните и европските прописи и препораки, а од медиумите се бара посебна внимателност при нивното претставување.

За да се добие попрецизна претстава за реализацијата и контекстот на програмскиот блок „Мода", консултирани се и други програми на 1 ТВ, во кои Сергеј Варошлија зборува во улога на гостин и одговара на прашања за неговиот телевизиски ангажман во телевизијата и за начинот на кој ја реализира содржината. Тоа се гостувањата остварени во емисијата „Лица" со Анета Кочишки, емитувана во јуни, во „Шоубиз", емитувана во јули, и во подолго интервју реализирано со Влатко Чаловски во рамките на „Студио 1" на почетокот на август 2018 година.

Во „Шоубиз" на констатацијата на авторката на прилогот за тоа дека има две опции на подготовка на „Мода", Варошлија вели: *„Вака, како да ти кажам јас на тебе? Како се подготвувам? – Се подготвувам неколку дена однапред или тековно во денот. Значи, обично ги анализирам Инстаграм профилите, доколку нема некое јавно случување каде што ќе има некакви јавни личности и црвен килим, а знаеме дека тоа во Македонија генерално е проблем. Така да, се водам по Инстаграм профилите, ќе напишам некаков си хаш-таг, не знам дали тоа ќе се невести, матурантки и самиот Инстаграм, заради тоа што сами се тагнуваат така рандом ми ги дава"*. За втората, опција која водителката ја нарекува „намести го пријателот, сестрата или братучетката", Варошлија вели: *„Има многу позитивни критики за сето ова и многу од гледачите ми праќаат сами, некои сакаат јавно сами да бидат искритикувани, да го слушнат моето мислење, па дури и да е лошо, има и такви кои ги даваат на предлог своите пријатели, другарки или даваат профили од некој за мене непознати на Инстаграм што сакаат да се наречат инфлуенсери. И така ќе ги најдат тие луѓе во емисија. А има и луѓе што се лутат тоа е природно нормално"*. Авторот Варошлија, користењето на фотографии преземени од социјалните мрежи на интернет го образложува на следниот начин: *„Вашиот профил на било кој социјален медиум има опција да биде јавен или пак затворен. Но, секоја фотографија што е постирана на социјални медиуми не е веќе во ваша сопственост туку е во сопственост на публиката."* Во емисијата, како поткрепа на ставот на Варошлија се цитира членот 7 од Законот за граѓанска одговорност: *„Не е одговорен за навреда тој што ќе изнесе понижувачко мислење за носител на јавна функција во јавен интерес. Ако докаже дека тоа е засновано врз вистински факти, или ако докаже дека имал основана причина да поверува во вистинитоста на таквите факти, или ако изјавата содржи оправдана критика или поттикнува расправа од јавен интерес или е дадена во согласност со професионалните стандарди и етика на новинарската професија"*. Варошлија на ова додава: *„Ако јас кажам за одредена си девојка дека не и одговара бојата на фустанот, или дека косата и е запалена, или дека изгледа како квази старлета, или дека има бисер боја на хулахопки, или дека има топуци, или дека не личи на ништо, јас не сум ја навредил лично се додека не атакувам по име, верска, национална, сексуална или каква и да е навреда на личен идентитет"*. За опишаниот начин на користење на фотографиите од Инстаграм, авторот во интервјуто реализирано со Влатко Чаловски во рамките на „Студио 1" зборува дека тој има добиено мислење од консултираните адвокати и дека има право да ги користи на ваков начин за продукција на програмскиот блок „Мода".

При толкувањето за користењето на фотографии обезбедени преку интернет и социјалните мрежи и законската регулација, потребно е да се има предвид следното:

- Приватноста и достоинството на личноста уживаат посебна заштита со членот 61 став 1 алинеја 1 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги;

- Согласно членот 2 од Законот за заштита на личните податоци, личен податок е секоја информација што се однесува на идентификувано физичко лице или физичко лице што може да се идентификува, а лице што може да се идентификува е лице чиј идентитет може да се утврди директно или индиректно. Оттука фотографијата претставува биометриски личен податок кој влегува во категоријата чувствителни лични податоци, кои имаат и посебен степен на заштита и не смеат да бидат обработувани без согласност од субјектот на личните податоци или без постоење на законска основа. Согласноста на корисникот да објави негови фотографии на приватен профил, без разлика на кои и колку корисници ќе им биде достапна, не значи „a priori" согласност за реобјавување на други веб-страници или платформи, а особено не за користење при создавање програма на други медиум, кои имаат посебни правила на регулација и обезбедуваат поинаков начин на комуникација;

- Иманентна за Интернетот како „нов медиум" е двонасочната комуникација помеѓу објавувачот на содржината и корисникот на содржината, додека „традиционалните медиуми" како линеарната телевизија користат еднонасочна комуникација. Оваа разлика е многу важна и таа ги обезбедува различните начини на регулација на различните видови медиуми. Тоа значи дека не може да се преземаат содржини од интернет и да се пренесуваат без соодветна обработка на друг медиум, во случајов на телевизија.

Надзорот покажа дека се основани наводите од Претставката според кои во „Мода" со Сергеј Варошлија се застапени непристојни коментари, недолични описи, јавно изложување на подбив, погрдна експресивна лексика и можни навреди. Однесувањето и комуникацијата на овој начин се непримерни за јавна комуникација, емитувана преку телевизија. Има индиции дека се прекршуваат правилата за користење на лични податоци за кои е надлежна Дирекцијата за заштита на личните податоци. Во анализираните изданија на „Мода" со Сергеј Варошлија нема говор на омраза, односно наводите за користење говор на омраза се неосновани, а прашањето за „кибер-булинг" се однесува на комуникација остварена преку Интернет, што не е предмет на регулација од страна на АВМУ. Што се однесува до начинот на кој оштетените граѓани може да се заштитат, посочуваме дека може да се користи правото на одговор и исправка и/или за покренување граѓанска постапка пред надлежниот суд.

8. Опис на прекршувањето:

Во програмските блокови „Мода" со Сергеј Варошлија, кои се делови од изданијата на „Студио 1" емитувани на програмскиот сервис на Трговско радиодифузно друштво 1 ТВ ДООЕЛ Скопје, на 30 мај, на 20 јули и на 01 август 2018 година има прекршување на програмското начело за вршење на дејноста од член 61 став 1 алинеја 1 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги: негување и развој на хуманите и моралните вредности на човекот и заштита на приватноста и достоинството на личноста.

9. Предлог - мерка:

Директорот на Агенцијата, согласно Методологијата за вршење програмски надзор (мониторинг) (бр.01-3905/1 од 23.07.2014 година) писмено да му укаже на Трговско радиодифузно друштво 1 ТВ ДООЕЛ Скопје, дека во програмските блокови „Мода" со Сергеј Варошлија, кои се делови од изданијата на актуелно-информативниот појас „Студио 1" емитувани на 30 мај, на 20 јули и на 01 август 2018 година го прекрши начелото од член 61 став 1 алинеја 1 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги за негување и развој на хуманите и моралните вредности на човекот и заштита на приватноста и достоинството на личноста.

Сектор за програмски работи

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]